

Visita al Palau Güell

Maig del 2011

- 1. El Palau Güell. La història**
- 2. La Diputació de Barcelona i el Palau Güell**
- 3. La darrera restauració. El Palau Güell com a espai museístic**
- 4. El Palau Güell i la música. El nou orgue**

1. El Palau Güell. La història

La construcció del Palau Güell

L'any 1885, Eusebi Güell i Bacigalupi, industrial, polític i personatge clau de la societat barcelonina del tombant de segle, va encarregar a Antoni Gaudí i Cornet el projecte de la seva nova residència, la qual s'havia de bastir al lloc que fins a llavors ocupaven unes antigues construccions en el carrer dit ara Nou de la Rambla. El lloc es va triar per tal de connectar el nou edifici com a ampliació de la casa que Güell havia heretat dels seus pares a La Rambla.

Els plànols de Gaudí presentats a l'Ajuntament de Barcelona per a obtenir la llicència d'obres daten del 1886. El 27 de Juliol d'aquell any l'Ajuntament va aprovar el projecte i el 15 d'octubre de 1886 es començarien les obres de construcció del que seria conegut com a Palau Güell.

L'edifici, una de les primeres obres de Gaudí, destaca per la seva innovadora concepció de l'espai i el tractament de la llum. Gaudí hi introdueix solucions variades basades en plantejaments molt personals i formes expressives fruit de la seva imaginació a partir de la utilització de materials nobles, com ara la pedra, el marbre, la fusta, el ferro forjat i els metalls, la fusta i el vidre. De fet, conté l'essència de l'obra posterior de l'arquitecte i esdevé imprescindible per entendre la seva arquitectura. Avui es considera que és un dels edificis que inicien la renovació de l'arquitectura a escala mundial.

Encara que la façana ostenta la data de 1888, i que l'edifici va ser inaugurat arran de l'Exposició Universal de Barcelona, les obres de l'interior, sobretot les corresponents als detalls finals, la decoració i el moblament interior es van allargar almenys fins al 1895. No obstant això, l'any 1890 ja es dona l'obra per enllestida atès que es comencen a publicar reportatges il·lustrats a la premsa.

En la realització dels treballs, Gaudí va comptar amb la col·laboració d'excel·lents artesans de la construcció i de diferents arts decoratives (forjadors i serrallers, fusters i ebenistes, picapedrers, ceramistes, pintors i vitrallers) i reconeguts industrials i notables artistes. Entre d'altres, destaquen el constructor Agustí Massip, els forjadors Joan Oñós i els germans Lluís i Josep Badia, els ebenistes Julià Soley i Eudald Puntí, els marbristes germans Ventura i el pintor Aleix Clapés.

Eusebi Güell va viure al Palau Güell, amb la seva muller i els seus fills, menys de vint anys, ja que a partir de 1906 va passar llargues temporades a la seva casa del Park Güell, on es va instal·lar definitivament el 1910. Durant els primers anys de la seva estada al Palau va organitzar-hi concerts i actes culturals que van tenir ressò a la premsa barcelonina.

El 1918, quan va morir Eusebi Güell, el Palau Güell va passar a mans de la seva esposa i després de les seves filles Maria Lluïsa (1873 – 1933) i Mercè

Güell i López (1889 – 1954). L'any 1935, Mercè Güell va decidir llogar l'edifici, un fet que va provocar una campanya ciutadana de protesta. Finalment el palau no es va llogar i amb l'esclat de la Guerra Civil espanyola, el Govern de la Generalitat de Catalunya el va destinar a comissaria. Acabada la guerra, algunes dependències es van utilitzar com a calabós.

2. La Diputació de Barcelona i el Palau Güell

Després d'una etapa d'abandó de l'edifici, Mercè Güell i López, que no tenia fills, va oferir a l'any 1945 el palau a la Diputació de Barcelona a canvi d'un vitalici i amb la condició que es preservés l'edifici i s'hi donés un ús cultural. Poc després es van emprendre les primeres obres de rehabilitació del palau, que s'allargaria fins al 1954, sota la direcció de l'arquitecte provincial Manuel Baldrich Tibau. El 31 de maig de 1954 l'edifici es va obrir com a Museo del Arte Escénico. Més conegut com a Museu del Teatre, depenia de l'Institut del Teatre, i estava sota la direcció de Guillem Díaz-Plaja.

L'any 1974 el museu va ser reconvertit en Museu del Cinema i de les Arts de l'Espectacle i després, a partir de 1976, en Centre d'Estudis i Documentació de les Arts de l'Espectacle i de la Comunicació. Amb aquestes finalitats, entre 1971 i 1979 va ser objecte d'intervencions de restauració i adequació sota la direcció dels arquitectes Camil Pallàs Arisa i Jordi Querol Piera.

El 1982 es va emprendre una nova campanya de restauració a càrrec del Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Diputació (actual SPAL). Un cop l'Institut del Teatre va abandonar l'edifici, es van desenvolupar noves fases d'obra. Aquesta etapa culminaria l'any 2002 amb la inauguració de l'exposició *La vida a palau: Eusebi Güell, Antoni Gaudí, dos homes i un projecte*, emmarcada en els actes de celebració dels 150 anys del naixement d'Antoni Gaudí. Arran d'un despreniment de material de revestiment d'un dels sostres del saló central, l'any 2004, es va tancar l'edifici per emprendre una restauració integral, la qual ha culminat el 2011.

El Palau Güell, Patrimoni Mundial

El Palau Güell va ser declarat el 1969 monument històricoartístic per l'Estat espanyol, i com a tal, forma part de l'inventari de béns culturals d'interès nacional de la Generalitat de Catalunya. El 2 de novembre de 1984, la UNESCO va declarar el Palau Güell Patrimoni Mundial per la seva contribució i influència en les tècniques i les formes en la construcció moderna del segle XX. Va ser el primer edifici modern a incorporar-se a aquella llista.

3. La darrera restauració. El Palau Güell com a espai museístic

El 2004, l'SPAL (amb la col·laboració de dues universitats públiques catalanes), va fer un estudi de l'edifici, el qual va palesar la necessitat d'una anàlisi científica i tècnica més profunda que permetés avaluar l'estat de conservació (i el previsible envelliment futur) de tots i cadascun dels materials i sistemes constructius, determinar l'estat de les instal·lacions i dels aspectes d'accessibilitat, mobilitat i evacuació de l'immoble, en tant que edifici d'ús públic, i la seva adaptació a la normativa vigent en cada cas. L'estudi va detectar també situacions de risc per a les persones en alguns elements ornamentals i constructius.

Per aquesta darrera raó i pel fet que la realització d'aquesta anàlisi en profunditat obligava a fer centenars de cales, exploracions i anàlisis en la fàbrica de l'immoble, la Diputació de Barcelona va decidir, en data 10 de maig de 2004, la suspensió del règim de visites públiques de l'edifici del Palau Güell, establint-se un règim especial més restrictiu durant una primera fase i el tancament total de l'edifici per a tota mena de visites i ús públic a partir del dia 4 d'octubre de 2004. Paral·lelament, a proposta del Servei responsable de la conservació i restauració de l'edifici, es va planificar una actuació de la Diputació per tal de completar la restauració total del Palau Güell, de manera que pogués ser ofert a la visita pública i al gaudi cultural i ciutadà amb la màxima seguretat i disponibilitat, així com amb tota la bellesa amb què l'edifici va ser creat pel geni d'Antoni Gaudí.

Els nous estudis i anàlisis van ser d'una gran complexitat tècnica i científica. Van comportar, per exemple, la determinació i el càlcul de les sol·licituds mecàniques a què estaven sotmesos, un per un, tots els sostres, bigues, murs i pilars de l'edifici, alguns alterats per les rehabilitacions anteriors a 1980; fins i tot, va exigir l'estudi geològic del subsòl i la paral·lela l'excavació arqueològica de la planta subterrània.

A continuació es van redactar diversos i successius projectes, presidits per un criteri fonamental: el respecte total per l'obra original, basat en la correcció de les transformacions que havia patit i la revaloració de les condicions primigènies previstes per Gaudí, tant pel que fa als aspectes formals (material, color, textura, etc.) com als espacials, potser els més importants. I, paral·lelament, la introducció de totes les millores necessàries per garantir un eficaç ús públic cultural.

Els treballs prevists en el darrer projecte, executats entre 2010 i 2011, referents als espais interiors de l'edifici, han consistit en la restauració de tots els elements de revestiment encara no tractats fins llavors, així com dels paviments i de tots els elements ornamentals, mobles i immobles (de pedra, ceràmica, fusta, ferro, metall, vidre, pell, teixit, pa d'or, etc.); les instal·lacions (electricitat, climatització, enllumenat, acústica, emergència, comunicació, mobilitat, etc.); la construcció de nous serveis (visites i personal), la restauració del mobiliari i la

museïtzació arquitectònica (senyalització i conducció de recorreguts, etc.) i el condicionament dels espais previstos per a un ús institucional de l'edifici.

Tots els treballs, coordinats per l'arquitecte Antoni González, han estat executats pel Servei de Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) de la Diputació de Barcelona i s'han realitzat amb els corresponents vist-i-plaus de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona. L'acabament de les obres va tenir lloc el 15 d'abril de 2011.

La museïtzació del Palau

Com s'ha dit, l'objectiu de les darreres intervencions al Palau Güell ha estat doble; d'una banda, garantir la seva perfecta conservació, d'altra, la museïtzació de l'edifici, és a dir la seva utilització pública com a espai museístic, projectada d'acord amb uns criteris en la definició dels quals va col·laborar Josep Casamartina i Parrassols.

Entre els criteris que han presidit aquesta museïtzació cal destacar el fet de no considerar el Palau Güell com a un museu en el sentit tradicional, sinó com a un edifici *museïtzat* en què continent i contingut passen a ser una sola cosa.

La col·lecció permanent del Palau Güell, per tant, està formada per l'edifici i pel conjunt de mobiliari, escultura, pintura, dibuix i arts aplicades que conté, així com també pels elements decoratius integrats a l'edifici, tant del seu exterior com del seu interior.

Pel que fa al conjunt de mobiliari, escultura, pintura, dibuix i arts aplicades de la col·lecció permanent, es tracta d'elements que formaven part de la decoració inicial del palau, tant encastats com exempts. Alguns van ser projectats per Gaudí, els col·laboradors de l'arquitecte o altres artífex que van intervenir en l'obra, i altres procedien d'altres habitatges dels Güell anteriors a la construcció del palau.

D'altra banda, els elements decoratius integrats a l'edifici ja des d'un inici inclouen: mosaics i paviments, revestiments i guixeries, ferralleria artística, forja, metalls i fosa, vitralleria artística, talla de pedra, fusteria, talla i ebenisteria, ceràmica industrial, teixits i cuirs, i llums. Alguns d'aquests elements decoratius integrats van ser projectats per Gaudí, els seus col·laboradors o altres artífexs que van intervenir en l'obra i altres procedeixen d'altres llocs i tenen autories diverses alienes a Gaudí.

D'altra banda, el Palau Güell disposa de peces de mobiliari de l'època premodernista i modernista, que no formen part de la decoració inicial de l'edifici, sinó que van anar ingressant al Palau Güell quan va passar a ser propietat de la Diputació de Barcelona i que conformen una col·lecció paral·lela sobre els decoradors modernistes catalans.

Per últim, cal tenir en compte que quan la Diputació de Barcelona va passar a ser titular del Palau Güell el 1945, una part de la col·lecció s'havia mantingut amb l'edifici, però la major part del mobiliari exempt se l'havien endut els hereus d'Eusebi Güell. D'ençà, la Diputació de Barcelona ha procurat

recuperar, a partir d'adquisicions als descendents dels Güell o per intercanvi, el màxim de mobiliari original. Tot i així, la part de mobiliari que decorava inicialment el palau i que hi ha retornat, per diversos camins, és actualment molt incompleta. Així, només ha estat factible reconstruir fidelment part del menjador i alguns indrets de diversos salons i passadissos.

4. El Palau Güell i la música. El nou orgue

La música, amb l'orgue com a element essencial, va ser present des de la concepció del Palau, tant per part de Güell com de Gaudí. Güell va encarregar l'instrument a l'orguener basc Aquilino Amezua Jáuregui (Azpeitia, 1847 – Sant Sebastià, 1912) i Gaudí va saber integrar-lo a l'edifici de manera brillant per tal d'aconseguir una relació excel·lent entre música i arquitectura. La consola, que encara es conserva, estava situada llavors a la planta noble, a tocar de la capella, i els tubs (metàl·lics i de fusta) a l'alçada de les golfes, al voltant de la cúpula, dissenyada com un gran tornaveu musical.

En confiscar-se l'edifici el 1936 a l'inici de la Guerra Civil, l'orgue es va sumir en un procés de degradació irreversible. Des del 1945 es van fer diversos estudis i intents fallits per recuperar l'instrument, fins que la Diputació de Barcelona va considerar que la recuperació havia de formar part del procés de restauració integral del monument, que ha culminat el 2011. No ha estat possible, però, la recuperació de l'orgue original (la major part dels elements del qual, com s'ha dit, es van perdre fa moltes dècades) ni, en opinió dels experts, hauria estat imprescindible, ja que la música d'orgue tal i com s'interpreta avui exigeix unes condicions i unes prestacions instrumentals diferents.

Construït pel mestre orguener Albert Blancafort al seu taller de Collbató (Baix Llobregat), el nou orgue és de nova planta llevat de les façanes laterals, que conserven els tubs de fusta originals. La resta de l'instrument conté tots els recursos de l'orgue original fet per Amezua, als quals s'han afegit altres registres o sonoritats que permeten la interpretació de la major part de la literatura organística. L'organista se situa a la tribuna superior atès que és la millor posició per tenir un contacte directe amb l'instrument, el seu so i la pulsació dels teclats.

Es tracta d'un orgue de 22 registres amb 1.386 tubs, dos teclats manuals de 56 notes, un teclat de pedal de 30 notes, consola de finestra al mateix cos de l'orgue, transmissió mecànica de notes, accionament elèctric dels registres amb combinador i accionament de notes elèctric mitjançant un sistema de memorització que permet als visitants del Palau Güell escoltar-lo i gaudir del caràcter acústic amb que Gaudí va concebre el saló central, sense la presència física de l'organista.